

HET VERNIEUWDE M HKA Vlaamse Meesters in internationale dialoog

Het M HKA, het museum voor hedendaagse kunst in Antwerpen, is tot 27 april gesloten voor verbouwingen. Bedoeling van de renovatie is het museum om te toveren tot een culturele ontmoetingsplaats, een platform voor dialoog tussen kunst en bezoeker, maar ook tussen nationale en internationale kunst. Het nieuwe concept past in het project 'Vlaamse Meesters' van Toerisme Vlaanderen.

Luc Tuymans, *Vlaams dorp*, 1995

COLLECTIE M HKA, ANTWERPEN

FOTO: M HKA

VLAAMSE MEESTERS In 2015 deed Vlaams minister van Toerisme Ben Weyts een oproep voor toeristische hefboomprojecten rond het concept 'Vlaamse Meesters'. Openbaar Kunstbezit Vlaanderen is geselecteerd met *Vlaamse Meesters in situ*. Het M HKA krijgt steun om via de renovatie de Vlaamse meesters van de hedendaagse kunst in de verf te zetten. Kunst is historisch een prominent exportproduct van Vlaanderen. Deze traditie wil het M HKA verderzetten door een permanente collectietentoonstelling te installeren, die bovendien gratis toegankelijk is.

De collectie van het M HKA is zeer uitgebreid en gevarieerd en bevat topwerken van nationale hedendaagse kunstenaars zoals Luc Tuymans, Jan Fabre, David Claerbout,

Anne-Mie Van Kerckhoven, Panamarenko, Ria Pacquéé en Guillaume Bijl. Naast de permanente collectiepresentatie is er in het vernieuwde M HKA plaats voor wisselende collectietentoonstellingen met telkens een nieuwe invalshoek, en uiteraard voor tijdelijke tentoonstellingen, met een specifieke aandacht voor monografische presentaties. De eerste tijdelijke collectietentoonstelling zal meteen bewijzen hoe het M HKA concreet in dialoog gaat met hedendaagse kunst op internationaal niveau. Het is namelijk een vervolg op *Urgent Conversations: Athens-Antwerp*, de eerste tentoonstelling in het EMST, het Atheense museum voor hedendaagse kunst, dat in oktober 2016 heropende. De tentoonstelling was een dialoog tussen de collecties van beide musea en bestond uit tweeëntwintig clusters van drie kunstenaars: één Belg uit de collectie van het M HKA, één Griek uit de collectie van het EMST en een derde kunstenaar uit één van beide verzamelingen. De heropeningstentoonstelling in het M HKA, *Urgent Conversations: Antwerp-Athens*, bevat een kleine selectie van de in totaal ruim zeventig kunstwerken.

Panamarenko, *Zwitserse fiets*, 1969

COLLECTIE M HKA, ANTWERPEN

FOTO: M HKA

THEMATISCHE PUZZEL Bart De Baere, directeur van het M HKA, geeft uitleg bij de samenwerking tussen Athene en Antwerpen: “Het nieuwe EMST wil zich als museum plaatsen in de wereld. Voor een eerste samenwerking, die kadert in het bredere project *EMST in the World*, nodigde Katerina Koskina (*de nieuwe directeur van het EMST*) het M HKA uit, op dit moment toch een middelgrote speler op het internationale veld.” Concreet gingen de teams van beide musea op zoek naar kunstwerken uit hun collecties die een bepaalde resonantie hebben en aldus als groep een betekenis zouden kunnen genereren. “Onze collecties zijn gelijkaardig in die zin dat we de belangrijkste nationale hedendaagse kunstenaars verzamelen, zonder de internationale kunstenaars uit het oog te verliezen,” zegt Stamatis Schizakis, assistent-curator in het EMST. “Hoewel de collectie van het M HKA veel groter is, waren er dus raakpunten waarop we de gesprekken konden baseren.” Volgens De Baere was de opdracht geen sinecure: “De tentoonstelling is het omgekeerde van een thematische tentoonstelling. We hebben ‘bottom-up’, vanuit de kunstwerken en hun individuele capaciteit gewerkt. Bij de koppeling van twee of meer kunstenaars probeerden we een thema te vinden, dat zich in het gesprek van deze werken toont. Het was geen gemakkelijke puzzel, maar het draaide écht om de essentie van kunst.” Vooral de Griekse kunstenaars in de tentoonstelling blijken een revelatie; de meesten zijn immers minder bekend

in België. “Zelf was ik bijvoorbeeld erg onder de indruk van Bia Davou, die ik nog niet kende,” zegt De Baere. De Griekse kunstenaars ontwikkelde in de jaren 1960 door middel van computertechnologie een nieuw alfabet. In een latere fase van haar carrière borduurde ze grote Griekse epen als de *Odyssee* in dit alfabet op grote lappen textiel. “Nicos Baikas is één van Griekenlands belangrijkste hedendaagse kunstenaars,” vertelt De Baere. Toch bezat het EMST geen enkel stuk van hem. Het kleine werkje van Baikas dat De Baere aan het EMST doneerde, onderscheidt zich door bijzonder vakmanschap. In een tekening die op het eerste gezicht monochroom zwart lijkt, stroomt aan de ene kant water uit een kan, en aan de andere kant slaat een hamer op een hard oppervlak. De harde en zachte aanpak, het gevoelsmatige en het rationele perspectief komen hier samen. Danae Stratou’s ingenieuze video-installatie *The River of Life* toont zeven grote rivieren in een chronologische sequens van oost naar west en van zonsopgang tot -ondergang. “Wie lang genoeg kijkt, ziet in de eerste video de zon ondergaan en in de laatste opkomen,” aldus Schizakis.

URGENTIE In Athene hebben de economische en daarmee gepaard gaande sociale crisis flink huisgehouden. Een disproportioneel aantal daklozen en leegstaande panden geven sommige delen van de stad een verloederd uitzicht. Men zou zich kunnen afvragen hoe de opening van een museum voor hedendaagse kunst zich tot deze maatschappelijke toestand verhoudt. “De maatschappij zit in een impasse, maar slechts weinig gesprekken gaan tot de essentie,” vindt Bart De Baere. “Toch is een inhoudelijke dialoog nog urgenter in Athene dan bij ons: er lijden mensen honger en de vluchtelingen crisis is er zeer voelbaar. Tegelijk ligt daar de fundering van democratie. Het concept ‘dialoog’ komt uit Athene, uit de school van Plato. Het is een hoeksteen van onze samenleving. Als een museum voor hedendaagse kunst in een dergelijk moeilijk klimaat beslist om open te blijven, moet het meer doen dan alleen bezoekers trekken. Het moet fungeren als ontmoetingsplek binnen de maatschappij.”

Koen van den Broek, *Madonna*, 2010

COLLECTIE M HKA, ANTWERPEN

FOTO: M HKA

James Lee Byars, *The Giant*, 1975

COLLECTIE M HKA, ANTWERPEN

FOTO: M HKA

Stefanos Tsivopoulos, *Land*, 2006

Thematische clusters als *Dealing with Catastrophe*, *Liminal Difference* en *Reflections on Cultural Complexity* lijken rechtstreeks in te gaan op actuele problematieken. Weinig individuele kunstwerken in de tentoonstelling staan overigens los van politieke of maatschappelijke connotaties. De Griek Costas Varotsos maakte een monument voor een schip vol Albanese migranten dat in 1997 voor de Italiaanse kust zonk. De schroef van het schip is verwerkt in een complexe glazen sculptuur die de woestheid van de zee evoceert. In de actuele context is het moeilijk hier geen bedenking rond de vluchtelingen crisis bij te maken. De video *Land* van Stefanos Tsivopoulos geeft te denken over de migratieproblematiek en meer bepaald de taalkundige en culturele confrontaties die daarmee gepaard gaan. “Drie mensen bevinden zich op een eiland, en bevragen hun positie in hun eigen taal. (...) De film gaat over interpersoonlijke relaties en (mis)communicatie,” legt Schizakis uit. Ook Luc Deleu bevraagt geografische grenzen in werken als *Mobile Medium University Revisited* en *Around the World in 80 Days*. “Deleu bedacht het concept ‘urbanisme’ toen hij reflecteerde over de verhouding tussen de schaal van de wereld en de menselijke schaal,” vertelt Schizakis. “Hij gaat uit van een ‘globale stad’. In dit wereldbeeld, waarin de wereld één organisatorisch geheel vormt, zijn meer mobiliteit en vrijheid mogelijk.”

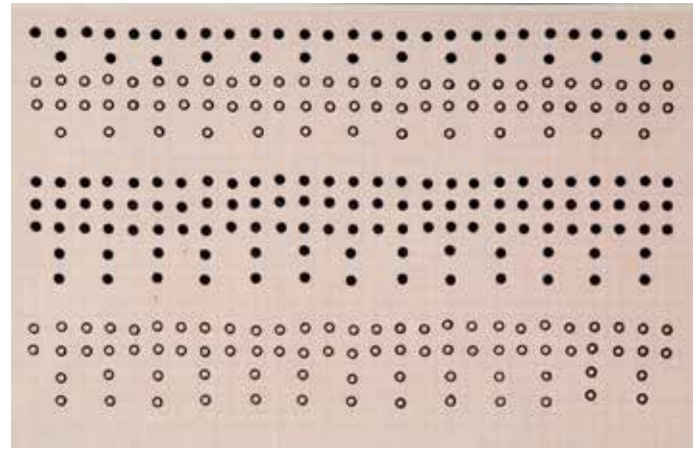
OPEN BLIK NAAR DE WERELD *Urgent Conversations* laat kunstwerken nieuwe, boeiende verbindingen aangaan, met nieuwe perspectieven tot gevolg. De tentoonstelling is niet alleen een kluwen van tweeëntwintig dialogen tussen telkens drie kunstenaars, maar ook één groot debat tussen zeventig kunstwerken. Naargelang je standpunt als bezoeker kan de focus van het gesprek (of de denkstroom) verschuiven. Het Antwerpse luik van *Urgent Conversations* ontvouwt zich doorheen vier kleinere tentoonstellingen, waarvan de eerste opent bij de presentatie van het vernieuwde M HKA, en de laatste eindigt in januari 2018. De onderverdeling in kleinere hoofdstukken zal ervoor zorgen dat de tentoonstelling zich als geheel doorheen de tijd verspreidt. Het ‘gesprek’ is bijgevolg gefragmenteerd, maar laat wellicht ook meer ruimte voor reflectie, en dialoog met gelijktijdige presentaties in het M HKA.

Met het project *EMST in the World* lijkt het museum een globaal wereldbeeld voor ogen te houden. “Zowel het M HKA als het EMST hebben de intentie om hun collectie op een extraverte manier te laten functioneren,” verklaart De Baere. “Het gaat niet louter om export, maar om dialoog, het creëren van een ruimte voor de hedendaagse kunst.” De noodzaak hiervan kent hij uit ervaring: “Tijdens mijn werk voor de afgelopen Biënnale van Moskou heb ik

geleerd dat het westen geen idee heeft van wat er werkelijk aan de hand is aan de andere kant van Europa,” zegt hij. “Er is geen intelligentie om kennis hierover op te bouwen, zeker niet nu de studies Slavistiek zelfs afgebouwd worden. Zo ontstaan misverstanden, die ook in dergelijke projecten soms bepalend blijken. Hetzelfde geldt voor de verhouding tussen Noord- en Zuid-Europa.”

In een steeds meer globaliserende wereld blijken er veel onwetendheid en misverstanden te zijn. Het belang van een globale blik is dan niet te onderschatten, zegt Bart De Baere: “Een globale blik zorgt voor een breder besef. Door de blik naar buiten te richten, zien we de grotere structuren.” Nog volgens De Baere kan kunst helpen bij het scheppen van een (maatschappelijke) dialoog: “Kunst heeft te maken met het zoeken naar bewustzijn, met reflectie - niet enkel over kunst, maar ook over de maatschappij. Misschien kan kunst een bredere kijk bieden en problematieken tot hun essentie terugbrengen.”

De nieuwe en beter uitgedachte infrastructuur van het M HKA is een belangrijke stap richting de toegankelijkheid die een museum nodig heeft om kunst het platform te

Bia Davou, *Serial Structures (11)*, 1978

gunnen dat die bredere kijk mogelijk maakt. Het M HKA wil vanaf nu ook, naast die van tentoonstellingsruimte, de rol van culturele ontmoetingsplaats op zich nemen.

TAMARA BEHEYDT

INFO – Heropening M HKA met permanente presentatie op 28 april 2017 – **Tentoonstelling Urgent Conversations: Antwerp-Athens (part 1)** – Van 28 april tot 25 juni 2017 – Open: dinsdag t.e.m. zondag van 11 tot 18 uur, donderdag tot 21 uur – Gesloten: maandag – T 03 260 99 99 – www.muhka.be

LA BOVERIE
BEAUX-ARTS • EXPO • LIÈGE

EXPO 17.3 > 14.5.17
PARC DE LA BOVERIE